

АНАЛІЗ ПОТОЧНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ УКРАЇНИ ПЕРЕД МІЖНАРОДНИМ ВАЛЮТНИМ ФОНДОМ

Магальяс А.І., Арич М.І.

Науковий керівник – Малиновська І.В.

Україна, м. Чернівці, Буковинська державна фінансова академія

В данной статье анализируется текущая задолженность Украины перед Международным валютным фондом. Рассматриваются ключевые аспекты сотрудничества страны с МВФ. В работе приведены основные формы предоставления и способы погашения задолженности, а также возможность открытия для Украины новых кредитных линий.

Постановка проблеми

Як відомо Міжнародний валютний фонд – це фінансовий кооператив, який за останніми статистичними даними включає 187 країн-членів. Фінансові ресурси цієї організації складаються із внесків країн, що входять до фонду. Величина цих квот залежить від рівня економічного розвитку країни та інвестиційного клімату держави. Офіційною метою фонду є укріплення міжнародного економічного співробітництва та сприяння створенню більш стабільної економіки.

Починаючи із 1994 року співпрацю з МВФ було активізовано за програмами STF, Stand-by та механізмом розширеного фінансування. В загальному за період із квітня 1995 по жовтень 2008 року обсяг наданих кредитів МВФ сягнув 8,2 млрд.дол.США, а виділені кошти були використані по узгодженні обома сторонами потреби відповідно до Статуту МВФ. Зараз фінансування України четвертим траншом ще не відновилися, однак преса б'є на сполох – четвертий транш не лише не покращить економічної ситуації в країні, але ще більше поглибить її.

Актуальність дослідження

Україна і МВФ ведуть переговори стосовно відкриття нової програми співробітництва чи відновлення уже діючої програми. Якщо говорити про появу нової програми, то мова буде йти про продовження періоду співробітництва.

Співробітництво України і МВФ є досить актуальним у наш час, і не лише тому, що МВФ – це додаткове фінансування, але і по причині появи нового уряду, яке поки що проводить радикальні зміни в економіці і бюджеті для покращення фінансового становища України у світовому масштабі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Над даним питанням працюють такі дослідники як Кучик О.С., Михайловська І.М., Ларіонова К.Л., Мозговий О.М., Оспіщев В.І., Близнюк О.П. Кривошей В.В. Серед дослідників, які займалися аналізом відносин між МВФ та Україною слід виділити: Шатковська А.О., Круглик С та О. Єременко.

Викладення основного матеріалу

Відносини України і МВФ в основному мають кредитний характер. Стосовно напрямів на які використовуються позичені МВФ кошти – то це в основному обслуговування зовнішнього боргу, фінансування дефіцитів платіжних балансів, у тому числі – на закупівлю імпорту для багатьох сфер діяльності, включаючи паливно-енергетичний комплекс, сільське господарство тощо.

Ще одним напрямком використання кредитів МВФ є формування валютних резервів. Допомога МВФ дала Україні змогу підтримувати стабільність національної валюти, успішно провести грошову реформу, запровадити конвертованість гривні за поточними операціями. Збільшення валютних резервів та їх високий рівень служать підтвердженням стабільності фінансової системи країни і підвищує рівень довіри до неї [6, 134-139].

Таблиця 1

Динаміка споживання кредиту найбільшими позичальниками МВФ та їх відсотки від загальної кількості кредитних виплат протягом 2006-2008 фінансових років, в млрд. СПЗ [7]

	2006 ФР		2007 ФР		2008 ФР		2009 ФР	
	Сума	%	Сума	%	Сума	%	Сума	%
Найбільші споживач кредиту	8,898	46,3	5,237	71,4	4,180	70,9	6,323	31,0
3 найбільших споживачі кредиту	15,347	79,8	6,020	82,1	4,910	83,3	14,428	70,6
5 найбільших споживачів кредиту	16,738	87,1	6,581	89,7	5,319	90,2	17,628	86,3

В даній таблиці ми можемо розглянути динаміку споживання кредиту найбільшими позичальниками МВФ та їх відсотки від загальної кількості кредитних виплат протягом 2006-2009 фінансових років, в млрд. СПЗ.

Серед цих країн протягом 2006-2009 років найбільшими позичальниками були Туреччина, Індонезія, Уругвай, Україна, Пакистан, Сербія і Македонія.

Україна є одним із найбільших споживачів кредитів МВФ на даний час, що підтверджує залежність від фінансових ін'єкцій МВФ.

Таблиця 2

Обсяг отриманих кредитів від МВФ протягом 1994 – 2010 років, СПЗ [7]

Рік	Загальний рахунок ресурсів			Всього		Навантаження і сплачені відсотки
	Кредити		Сплачені відсотки	Купівлі і кредити		
	Виплати	Викуп кредиту		Виплати	Викуп кредиту	
2010	0	0	36 545 362	0	0	36 545 362
2009	4 000 000 000	57 283 337	87 374 376	4 000 000 000	57 283 337	87 374 376
2008	3 000 000 000	215 618 334	8 608 160	3 000 000 000	215 618 334	8 608, 60
2007	0	278 975 000	25 278 365	0	278 975 000	25 278 365
2006	0	278 974 998	35 979 125	0	278 974 998	35 979 125
2005	0	202 825 419	34 108 497	0	202 825 419	34 108 497
2004	0	201 800 002	30 057 314	0	201 800 002	30 057 314
2003	0	144 516 665	31 075 544	0	144 516 665	31 075 544
2002	0	140 748 392	42 719 449	0	140 748 392	42 719 449
2001	290 780 000	361 231 584	68 164 641	290 780 000	361 231 584	68 164 641
2000	190 070 000	643 491 270	92 499 478	190 070 000	643 491 270	92 499 478
1999	466 600 000	407 031 249	80 734 514	466 600 000	407 031 249	80 734 514
1998	281 815 500	77 331 250	84 795 670	281 815 500	77 331 250	84 795 670
1997	207 262 000	0	74 062 799	207 262 000	0	74 062 799
1996	536 000 000	0	51 289 813	536 000 000	0	51 289 813
1995	787 975 000	0	27 551 931	787 975 000	0	27 551 931
1994	249 325 000	0	38 868	249 325 000	0	3 ,868

Стосовно поточного кредиту, то кредит від МВФ є досить дешевим і спокусливим для уряду, оскільки передбачає виплату відсотків у розмірі близько 2% річних від загальної суми боргу. Виплата тіла позики почнеться аж у 2012 році і триватиме до 2014 року. Якщо економіка України у цей період буде зростати, погашення позики не складе особливих труднощів. Коли ж реалізується песимістичний сценарій, тягар боргу, навіть з врахуванням знецінення грошей, виявиться занадто важким для ослабленої держави. Зараз заборгованість перед МВФ у розрахунку на одного жителя України складає близько 225 доларів.

Оскільки Україна повинна повернути взятий у 2008 році кредит, то МВФ розробив програму 2010-2013 фінансових років, протягом яких Україна зобов'язана повернути кредит.

Таблиця 3

Прогнозовані виплати до фонду, протягом 2010-2013 фінансових років [7]

	2010	2011	2012	2013
Основний	-	-	2 234, 38	3 500, 00
Відсотки/Збори	148,02	148,02	132,53	51,96
Всього	148,02	148,02	2 366, 91	3 551, 96

Під час підписання боргової угоди на умовах стенд-бай у листопаді 2008 року українська влада пообіцяла фондові бездефіцитний бюджет-2009, гнучку курсову політику, пенсійну та податкову реформи. Стабілізаційний кредит надавався під

запевнення влади не підвищувати соціальні стандарти більш ніж на 10% та навести порядок в енергетичній сфері. Саме на цих умовах Україні був виданий перший транш у розмірі понад 4 мільярдів доларів. При видачі другого траншу розміром 2,8 мільярда доларів у травні 2009 року МВФ був змушений піти на поступки, погодившись на 4% дефіциту держбюджету. Після отримання третього траншу влада не змогла виконати вимогу фонду підняти ціну на газ для населення у вересні 2009 року. А в жовтні парламент всупереч позиції МВФ прийняв закон про підвищення соціальних стандартів.

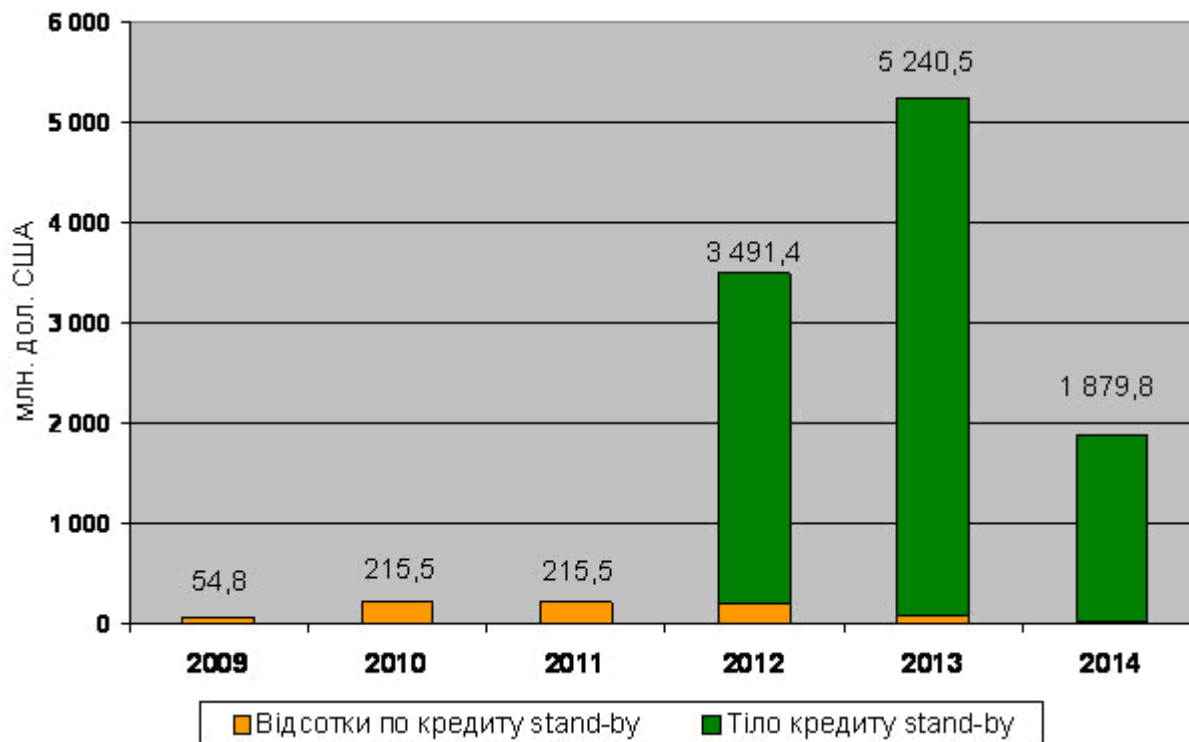

Рис 1. Графік погашення Україною кредиту “стенд-бай” від МВФ

Документ передбачає вливання 10-14 мільярдів гривень до кишень громадян і становить серйозну інфляційну загрозу. Відтак, черговий транш був відкладений з огляду на підвищений рівень популізму та неузгодженість у діях усіх гілок влади.

Незважаючи на призупинку надання траншу, як вже зазначалося, фонд планує продовжити співпрацю з Україною. Більше того, керівник місії МВФ Джейла Пазарбашіоглу в останньому інтерв'ю відзначила деякі успіхи від виконання угоди stand-by: зниження інфляції, зменшення ризиків у банківському секторі, стабілізація

валютного курсу. Довгострокові і дешеві кредити МВФ сприяють вирішенню проблем платіжного балансу. Завдяки наданій підтримці, став можливим відтік 7,1 мільярда доларів на рефінансування зовнішнього боргу банків та корпорацій за вісім

місяців 2009 року, а також внутрішній відтік 5,7 мільярда доларів з банків, які осіли у кишенях населення.

Висновки

Якщо поглянути на ситуацію ширше, глибинна проблема української економіки полягає у тому, що її макроекономічна стабільність стала занадто чутливою до рішень зовнішніх фінансово-політичних гравців. Від намірів однієї організації виділити чергову дозу фінансових ін'єкцій залежить доля 46-мільйонної держави.

Звичайно, що отриманий кредит дещо стабілізував платіжний баланс, однак ці позитивні тенденції мають і свою негативну сторону – зменшилися реальні доходи населення. Крім того отриманий стабілізаційний кредит ще не виплачений, а Україна вже потребує нового кредиту.

Що ж стосується МВФ то він і надалі продовжує розширювати свою діяльність, продовжується вдосконалення наявних і створення нових механізмів фінансування, також лише два роки тому відбувся черговий перегляд квот – значно збільшилася квота для використання кредитів МВФ. До осені заплановано розробити новий механізм антикризового фінансування. Очікується, що ідея нового кредитного механізму буде оформлена до вересня, а потім, ймовірно, затверджена Радою керуючих.

Новий кредит, за словами директора-розпорядника Домініка Стросс-Кана, можна подавати відразу групі країн, які на думку МВФ виявилися під загрозою у часи кризи. При цьому країнам не потрібно буде звертатися по допомогу: МВФ сам відкриватиме кредитну лінію, якщо виявить їх антикризову економічну політику раціональною.

МВФ під час кризи почав переосмислювати механізми своєї діяльності, а саме те, як організація повинна працювати над “профілактикою” кризи. Переглядаються традиційні підходи експертів Фонду, зокрема ті, що пов'язані з механізмами контролю над переміщенням капіталу, сукупність інструментів, які країни повинні використовувати для боротьби з кризою.

Не так давно МВФ ввів новий тип кредиту – Flexible Credit Line, який країни, що відповідають певним вимогам, можуть використовувати відразу, без додаткових умов у великих об'ємах і на тривалий період часу. Для країн, які не відповідають критеріям механізму Flexible Credit Line була запропонована кредитна лінія за механізмом stand-by.

Україна і МВФ співпрацюють уже досить давно, саме тому для України є перспективно співпрацювати із організацією такого масштабу, тим паче, що МВФ не стоїть на місці, а розробляє такі механізми і рекомендації, які б допомогли Україні ефективно знищити всі наслідки кризи.

Список використаних джерел

1. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. *Гроші і кредит: навч. посібник.* – Львів: Новий світ. – 2000, 2007. – 432 с.
2. Румянцев А.П. *Міжнародна економіка: підручник /А.П. Румянцев, Г.Н. Климко, В.В. Рокоча та ін.; За ред. А.П. Румянцева.* – 2-ге вид., випр., і доп. – К.: Знання, 2004. – 449 с. – (Вища освіта ХХІ століття)
3. Савлук М.І. *Гроші і кредит: підручник – 4-те вид., перероб. і доп. / М.І. Савлук, А.М. Мороз, І.М. Лазенко та ін.; За заг. ред. М.І. Савлука.* – К.: КНЕУ, 2006. – 744 с.
4. Круглик С., Єременко О. *Проблеми реформування управління Міжнародним валютним фондом/ Круглик С., Єременко О.// Вісник НБУ.* – 2009. - №1. – С. 50-53
5. Круглик С., Єременко О. *Міжнародний валютний фонд перед новими викликами/ Круглик С., Єременко О.// Вісник НБУ.* – 2008. - №3. – С. 8-13
6. Шатковська А.О. *Членство України у міжнародних фінансових організаціях: основні форми співробітництва// Економіка АПК.-2006.-№1.- С.134-139*
7. <http://www.imf.org> – Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду
8. <http://www.me.gov.ua/> - Міністерство економіки України
9. <http://www.mfa.gov.ua> – Міністерство Закордонних справ